

Міністерство освіти і науки України
Відділ освіти Маньківської райдержадміністрації
Маньківська районна ПМПК

Світлана Горобець
Наталія Гмитрук

*Медико – соціальна реабілітація
дітей з порушенням мовленнєвого
розвитку*

Якщо
в дитини
дислексія

Медико – соціальна реабілітація дітей з порушенням мовленнєвого розвитку. Якщо в дитини дислексія / Авт. – упоряд. С.С. Горобець, Н.М. Гмитрук. – Маньківка, 2009. – 36 с.

Автори – упорядники:

Горобець С.С. – учитель – логопед вищої категорії, завідувач РПМПК

Гмитрук Н.М. – практичний психолог І категорії, консультант РПМПК

Затверджено методичною радою РМК.

Протокол № від березня 2009 року

Учителі, психологи, логопеди логопедичних пунктів системи освіти дедалі частіше працюють з дітьми, у яких поряд із мовленнєвими порушеннями наявні інші вади розвитку. Це діти з порушенням слухового або зорового аналізатора, вадами рухового апарату та інтелектуального розвитку. Діти із незначними вадами можуть відвідувати загальноосвітню школу й успішно засвоювати індивідуально скориговану навчальну програму. Для них важливо отримувати комплексну програму корекції з боку логопеда, психолога, класовода. У даній збірці логопедом і психологом пропонуються мовні та кінезіологічні вправи для подолання мовленнєвих вад, покращення письма, грамотності, розвитку розумових здібностей.

Список використаних джерел

1. Блінова Г.Й., Черпіта О.Р. Дидактичний матеріал для подолання дислексії у дітей. – К. «Проза». – 2000. – 143 с
2. Боброва О. Акрівірші для розвитку фонематичного слуху в дітей. // «Дефектолог». – 2008. - №3. – с. 27.
3. Бугайова І. Якщо в дитини дислексія. // «Психолог». – 2004. - №42. – с. 28 – 29.
4. Бутріш В.Грамоти навчатися – все одно що гратися. – К.: Ред.. загально – пед. газ., 2004. – 112 с.
- 5.Валяевский А.С., Яковис А.С. Оздоровливающие учебные игры. – СПб.: ТЕССА, 2001. – 352 с.
6. Нижник Л. Сагірова О. Допомога дітям з особливими потребами. – К.: «Редакція загальнопедагогічних газет», 2004.
7. Образовательная кинесиология и гимнастика мозга. // [http:// goration.ru / index](http://goration.ru/index)
8. Сиротюк А.Л. Коррекция обучения и развития школьников. – М.: ТЦ Сфера, 2001.
9. Тимошенко Н. Медико – соціальна реабілітація дітей з порушенням мовленнєвого розвитку. // «Дефектолог». – 2007. - №1 (1). – с. 41 – 42.
10. Чередниченко Н. Комплексний підхід у корекційній роботі з попередження та подолання труднощів писемного мовлення у школярів з вадами мовлення.// «Дефектологія». – 2005. - №2. – с. 34 – 37.
11. Яцента Л.Є. Ігрові форми навчання читання першокласників. – Тернопіль. : Астон, 2002. – 160 с.

Зміст

1. Причини виникнення дислексії.
2. Види дислексії.
3. Комплексний підхід у корекційній роботі з попередження та подолання дислексії у дітей.
4. Система вправ для корекційної роботи з подолання дислексії.
5. Ігрові форми навчання читання.
6. Розвивальні кінезіологічні вправи.
7. Способи розвитку тонкої моторики.

Учень повинен дивитись уважно, слухати уважно, звертати увагу на рухи своїх рук, коли він пише, і своїх уст, коли він говорить. Лише тоді можна навчити дитину правильно читати і писати.

Т. Майлс

Останніми роками спостерігається значний ріст кількості дітей з труднощами в оволодінні навичками читання. Їх відставання в навчанні стає помітним з перших днів перебування в школі. Таким учням складно встановлювати зв'язки між звуками і відповідними літерами, що утруднює для них опанування читання і письма.

Ці труднощі свідчать про наявність у дітей своєрідних розладів читання.

Дислексія – це часткове порушення процесів читання, зумовлене несформованістю вищих психічних функцій, що виявляється в помилках стійкого характеру.

Наука про порушення читання існує більше 100 років. Однак і нині питання діагностики і корекції цих розладів є актуальними і складними.

За даними різноманітних авторів, розповсюдженість порушень читання достатньо велика. Серед школярів з нормальним інтелектом цю ваду мають 10% осіб, серед дітей з важкими порушеннями мовлення – 22%, серед дітей із ЗПР, розумово відсталих – до 50%. Причому хлопчики страждають на це в 4,5 рази частіше, ніж дівчатка.

Причини виникнення дислексії

Питання про етіологію цього порушення дотепер залишається дискусійним. Деякі спеціалісти наголошують на спадковості цієї вади. Інші – на наявних патологічних факторах, які діють у пренатальний, натальний і постнатальний період розвитку дитини: патологія вагітності, пологів, асфіксія, тривалі соматичні захворювання.

Дислексія часто зумовлена органічними ушкодженнями зон головного мозку, які беруть участь у процесі читання. Порівнюючи враження мовних функцій, що призводить до порушення різних відділів мозку, вчені встановили, що найменше вражається задній відділ другої лобної звивини. Зберігається розуміння мови і можливість спілкуватись, але читати і писати важко. Ізольована функція лексії порушується при локалізації епіцентру в тямній зоні, кутовій звивині. Через цю область відбувається агнозія букв, які є символами звуків, а в певному відношенні слів і фраз. Лексія є одним із видів зорової агнозії.

Як і процес письма, процес читання пов'язаний із рухом очей по рядках. Якщо уражений задній відділ середньої (другої лобної) звивини, поряд із проекційною областю, повороту очей і голови, рухів рук у лівій гемісфері ускладнює оволодіння читанням.

Утримування в пам'яті інформації забезпечується цілісною діяльністю мозку. Початковий період навчання грамоти повинен мати на меті формування складної єдності, що вміщує уявлення про акустичний, артикуляторний, оптичний і кінетичний образ слова.

Способи розвитку тонкої моторики

1. Дайте дитині дві невеликі кульки чи грецькі горіхи і попросіть її поклати їх між долонями (пальці прями) в один та інший бік. Нехай дитина спробує їх перекочувати пальцями однієї руки, обертаючи то в один, то в інший бік.

2. Дитина затискає олівець між середнім і вказівним пальцями. Далі виконує рухи так, що спочатку зверху опиняється середній палець, а потім вказівний.

3. Покладіть на стіл 10 – 15 олівців чи паличок. Дитина однією рукою намагається зібрати всі олівці (палички). При цьому не можна допомагати іншою рукою і потрібно брати по одному. Замість олівців запропонуйте їй збирати гудзики, горошинки й інші дрібні деталі.

4. Покласти руки долонями угору. Дитина піднімає по одному пальцю спочатку на одній руці, потім на другій. Повторювати цю вправу в зворотному порядку.

5. Стиснути пальці в кулак і обертати кисть у різних напрямках. Спочатку по черзі кожною рукою, потім – двома руками одночасно.

6. Випростати кисть і по черзі приєднувати підмізинний палець до мізинця, середній до вказівного.

Симетричні малюнки

Намалюйте в повітрі обома руками одночасно дзеркально симетричні малюнки (можна таблицю множення, слова).

Ведмежі погойдування

Гойдайтеся з боку в бік, наслідуючи ведмедя. Потім підключіть руки. Придумайте сюжет.

Поза скручування

Сядьте на стілець боком. Ноги разом, стегно притуліть до спинки. Правою рукою тримайтеся за правий бік стільця, а лівою за лівий. Повільно на видиху повертайте верхню частину тулуба так, щоб груди опинилися навпроти спинки стільця. Залишайтеся в цьому положенні 5 – 10 сек. Виконайте те саме в іншу сторону.

Дихальна гімнастика

Виконайте ритмічний подих: вдих у два рази коротший за видих.

Паровозик

Праву руку покладіть на ліву, одночасно роблячи 10 – 12 маленьких кіл зігнутою в ліктьовому суглобі лівою рукою, плечем уперед, потім стільки ж назад. Поміняйте позиції рук і повторіть вправу.

Млин

Виконуйте так, щоб рука і протилежна нога рухалися одночасно, з обертанням очей вправо, вліво, вгору, вниз. При цьому торкайтеся рукою протилежного коліна, перетинаючи «середню лінію» тіла. Час вправи – 1 – 2 хв. Подих вільний.

Труднощі, які виникають в цьому періоді в оволодінні писемною мовою, можуть бути зумовлені затримкою у формуванні функціональних систем внаслідок різноманітних шкідливих впливів у різні періоди розвитку дитини.

За спостереженнями, сенсо – моторною основою психічного розвитку дитини є ті координації, які виникають між оком і рукою, слухом і голосом.

Слід зауважити, якщо в ранньому віці дитину годували насильно, вона виробляє таку ж манеру опору щодо навчання. Тоді звичайні для початкового етапу навчання помилки закріплюються (бруд у зошитах, перестановки, змішування букв).

Види дислексії

Найновіша класифікація дислексії розроблена Р. Лалаєвою і включає такі види:

Фонемна дислексія пов'язана з недорозвитком функції фонематичної системи. Спостерігається недостатній розвиток фонематичного сприймання, що виявляється у труднощах засвоєння літер, а також у заміні звуків, схожих акустично й артикуляційно (*б – п, д – т, ж – ш*). Цей вид дислексії також може бути пов'язаний із недорозвиненістю функції фонематичного аналізу і синтезу. При цьому простежується читання по літерах і порушення звукоскладової структури слова. Це виявляється у пропусках звуків при збігу приголосних, вставлянні голосних між приголосними (*насала* замість *насла*, *сутук* замість *стук*), перестановках звуків (*тука – утка*), складів (*лотана – лопата*).

Семантична дислексія виявляється в порушенні розуміння прочитаних слів, речень за технічно правильного читання. Тобто, слова, речення не перекручують у процесі читання, проте після читання діти не можуть показати відповідний малюнок, відповісти на запитання. У таких дітей недостатньо сформована здатність синтезувати, об'єднувати склади в ціле слово, слова вони сприймають ізольовано, без зв'язку з іншими словами у реченні.

Дітям із семантичною дислексією складно виконати такі завдання:

- вимовити слова, подані у вигляді послідовно вимовлених ізольованих звуків, з короткою паузою між звуками (*с, е, л, о – село*);
- повторити речення, розбите на склади (*дів-чин-ка зби-рає кві-ти*).

Отже, зустрічаємося із труднощами у недиференційованості уявлень про синтаксичні зв'язки слів у реченні, несформованістю граматичних узагальнень.

Аграматична дислексія зумовлена недорозвитком граматичної будови мови, морфологічних і синтаксичних узагальнень.

За цієї форми дислексії простежується зміна відмінкових закінчень і кількості іменників (*у товариша два вухи, у класу*), неправильне узгодження в роді, числі, відмінку (*казка цікаве, дітям веселе*), пропуски і заміни прийменників, займенників, сполучників.

Дзеркальне малювання

Покладіть на стіл чистий аркуш паперу. Візьміть в обидві руки по олівцю чи фломастеру. Почніть малювати одночасно обома руками дзеркально – симетричні малюнки, літери. Ви відчуєте, як розслаблюються очі і руки.

Змійка

Схрестіть руки долонями одна до одної, зчепіть пальці у замок, виверніть руки до себе. Рухайте пальцем, на який укаже ведучий. Палець повинен рухатися точно і чітко. Торкатися до пальця не можна. Послідовно повинні брати участь усі пальці рук.

Масаж вушних раковин

Промасажуйте мочки вух, потім всю вушну раковину. Наприкінці вправи розітріть вуха руками.

Перехресні рухи

Виконуйте перехресні координовані рухи одночасно правою рукою і лівою ногою (уперед, убік, назад). Потім зробіть те саме лівою рукою і правою ногою.

Хитання головою

Дихайте глибоко. Розправте плечі, закрийте очі, нахиліть голову вперед і повільно розгойдуйте нею з боку в бік.

Горизонтальна вісімка

Намалюйте в повітрі в горизонтальній площині цифру вісім три рази спочатку однією рукою, потім іншою, потім обома руками разом.

Вправи для розвитку міжпівкульової взаємодії

Вправи поліпшують розумову діяльність, сприяють запам'ятовуванню, підвищують стійкість уваги, полегшують процес письма.

Кілечко

Почергово і якнайшвидше перебирайте пальці рук, з'єднуючи в кільце з великим пальцем послідовно вказівний, середній і т. д. Вправа виконується в прямому і в зворотному порядку (від вказівного до мізинця і навпаки), на початку – кожною рукою окремо, потім разом.

Кулак – ребро - долоня

Три положення руки на площині столу. Долоня на площині, стиснута в кулак долоня, долоня ребром, долоня на площині. Виконується спочатку правою рукою, потім – лівою, потім двома разом. Кількість повторень – 8 – 10 разів.

Лезгинка

Ліву долоню складіть у кулак, великий палець відставте убік, кулак розгорніть пальцями до себе. Правою рукою в горизонтальному положенні доторкніться до мізинця лівої. Після цього одночасно змініть положення правої і лівої рук. Повторіть 6 – 8 разів. Прагніть високої швидкості зміни положень.

Вуха - ніс

Лівою рукою візьміться за кінчик носа, а правою – за протилежне вухо. Одночасно відпустіть вухо і ніс, лясніть у долоні, змініть положення рук на навпаки.

Найбільш виражено аграматична дислексія проявляється при читанні і аналізі тексту, оскільки виникає необхідність слідкувати не тільки за значеннями окремих слів і словосполучень, але і за зв'язком речень в тексті. Важко для сприймання даються метафори і порівняння.

Аграматична дислексія найчастіше прослідковується у дітей із системним недорозвитком мовлення різної генези.

Мністична дислексія виявляється в порушенні засвоєння букв, у труднощах встановлення асоціації між звуком і буквою. Дитина не запам'ятовує, яка літера відповідає тому чи іншому звуку. Діти не можуть відтворити в певній послідовності ряд із 3 – 5 звуків або слів, а якщо й відтворять, то порушують порядок їхнього проходження, скорочують кількість, пропускають звуки, слова.

Порушення асоціації між зоровим образом літери і слуховимовним образом звуку виявляється на стані оволодіння звукобуквеними позначеннями.

Оптична дислексія виявляється у труднощах під час засвоєння графічно подібних літер і під час їх взаємозаміни. Діти плутають як літери з додатковими елементами (*Л – А, З – В, И – Ш*), так і ті, що складаються з однакових елементів, але по – різному розташовані у просторі (*Т, Г, Н, П, И*). Ця дислексія пов'язана із недиференційованістю зорового сприймання форм, уявлень про подібні форми, з недорозвиненістю оптико – просторових уявлень, порушенням зорового гнозису, аналізу і синтезу.

Простежується порушення оптико – просторового гнозису на невербальному рівні. Так малювання простих предметів за зразком діти виконують правильно, але під час перемальовування складніших предметів з'являються неточності, ще більше помилок буває під час малювання з пам'яті. Може простежуватися зменшення кількості елементів, неправильне їх розміщення порівняно зі зразком.

Щоб з'ясувати вид дислексії, ступінь її вираження й установити напрямки корекційної роботи, потрібно провести **комплексне обстеження**. Передусім необхідно переконатися, що в дитини немає порушень слуху і зору, звернути увагу на стан фонематичного сприймання, диференціацію фонем.

Важливо перевірити стан просторових уявлень – орієнтацію у просторі, на аркуші паперу. Перевіряють також процес читання. Звертають увагу на читання складів, слів, речень, текстів різної складності, на швидкість і спосіб читання (по літерах, по складах, словесно – фразове), на розуміння прочитаного.

Після встановлення діагнозу необхідно негайно розпочинати корекційну роботу.

Комплексний підхід у корекційній роботі з попередження і подолання дислексії у дітей

Досягнення ефективності у корекційно – розвивальній роботі можливе за умов взаємодії всіх учасників педагогічного процесу: вчителя, логопеда, психолога і лікаря. Діяльність учителя, логопеда і

Розвивальні кінезіологічні вправи

Кінезіологія – наука про розвиток розумових здібностей і фізичного здоров'я через певні рухові вправи.

Кінезіологічна корекція, що спрямована на розвиток міжпівкульової мозкової взаємодії, дрібної моторики, мовної активності і подолання дислексії, може стати однією із складових комплексної психокорекційної роботи для подолання мовних порушень. Досліджений також тісний взаємозв'язок ручної і мовної моторики, рівня розвитку мовлення і ступенем розвитку тонкої моторики рухів рук. Вдосконалення ручної моторики, комплекс рухових вправ сприяє активізації моторних мовних зон мозку і внаслідок цього – розвитку мовної функції.

Самий сприятливий період заняття такими вправами – до 10 років, коли кора великих півкуль мозку ще остаточно не сформувалася. Рекомендації до проведення занять:

- систематичність;
- ускладнення вправ і нарощування темпу;
- точність у виконанні рухів;
- включення всіх пальців обох рук;
- проведення занять перед інтенсивним розумовим навантаженням;
- тривалість занять залежно від віку – від 5 – 10 до 20 хвилин.

Ой, смачний! - Сказав Федот, -
Буде з нього бутерброд.
«Навпаки, - сказала Маша, -
З нього буде смачна каша»
(Сир – рис)

Шаради

Вона потрібна біля дошки,
Щоб всім картину показати.
Коли ж відкинеш «у» спочатку, -
То люблять слухати малята.
(у – казка)

У річці, в морі, в океані
Істоти здавна ці живуть,
Коли ж допишеш «г» спочатку -
У лісі восени ростуть.
(г – риби)

Піднімається завжди
Із киплячої води,
А допишеш в кінці «к» -
Погуляти йди туди.
(пар – к)

На початку число з двома нулями,
А далі – це те, що всміхається з нами.
А прочитати слово, як одне -
То буде місто головне.
(сто – лиця)

психолога має багато спільного і спрямована на розв'язання не тільки навчальних, виховних, але й корекційних завдань. Вона містить наступні етапи:

1. З учителем:

- * формування фонематичного сприймання і увага до відтворення слів на письмі;
- * формування звуко-буквенного аналізу;
- * синтез слова;
- * розвиток здібностей конструювати фрази і зв'язні висловлювання, темп письма;
- * розширення словникового запасу.

2. З логопедом:

- * виправлення дефектних звуків;
- * розвиток фонематичного слуху, слухових і слухомовнорухових уявлень;

3. З психологом:

- * розвиток уваги і пам'яті;
- * розвиток вербальних здібностей;
- * корекція порушень мислительних операцій;
- * корекція рухового апарату, дрібної моторики, зняття м'язових зажимів;
- * підвищення самооцінки, емоційної стійкості;
- * формування процесів довільності, самоконтролю.

Основними концептуальними підходами, які визначають зміст взаємодії, є:

1. Виявлення та урахування індивідуальних мовленнєвих і пізнавальних можливостей учнів, індивідуалізація темпів опанування читання та письма.

2. Індивідуальний диференційований підхід у навчанні на основі комплексної діагностики розвитку школяра.
3. Принцип корекційної спрямованості логопедичних занять, уроків і позакласної роботи. Єдність навчальних, корекційних і виховних завдань.
4. Діяльнісний підхід до навчання учнів, який передбачає використання різних видів роботи з метою узагальненого розвитку дитини та корекції порушених функцій, у тому числі продуктивної та ігрової діяльності, що дає змогу опосередковано, у цікавій формі здійснювати корекційний вплив.
5. Послідовність і систематичність формування та закріплення умінь, знань; автоматизація навичок читання та письма на кожному етапі навчання.
6. Виховання у дітей інтересу до знань, пізнавальної активності та самостійності. Досягнення успіху на кожному занятті як важливий засіб стимуляції пізнавальної діяльності дітей. Опора на власний досвід.
7. Розвивальний характер роботи та формування особистості дитини. Максимальне виявлення та використання резервів психічного розвитку школяра.
8. Різноманітність та варіативність матеріалу , прийомів корекційної роботи.

Таким чином, корекційно – розвивальна робота з попередження та подолання дислексії у дітей багатоаспектна, передбачає взаємодію фахівців і має комплексний характер.

Ребуси

ЛІ	К	АЗ	ВА
ТОК	ОВА	К	З

Відповіді: підліток, підкова, наказ, назва

Метаграми

Якщо в слові буква «л» -

З неї кошики плетуть,

На ній котики ростуть.

Замінити «л» на «к» -

Вона дасть нам молока.

(лоза – коза)

На букву «д» - тоді прийде,

Як ніч пройде,

А «п» заміним замість «д» -

Зрізане дерево буде.

(день – пень)

Анаграми

Ось зернятка сипле Шура -

Збіглися до неї...(кури),

Переставиш в слові букви -

Тебе обійматимуть мамині ...(руки)

Я дерево, квітую серед літа,

Із цвітом чай п'єш – вихваляєш.

Букви місцями переставиш -

І цілий ліс спиляєш.

(липка – пилка)

Щука грається в піску,
Курка плаває в ставку.

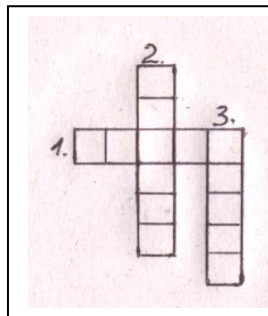
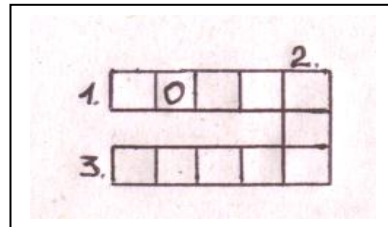
Каже Ліночка мала:
«Вчора середа була,
Позавчора був четвер,
Значить, п'ятниця тепер».

Кросворди

1. Лежить – пищить, сяде – мовчить.
Хто його вб'є – свою кров проллє.
2. Має клешні й довгі вуса,
Я і сам його боюся,
Бо щипає, як гусак,
Ну, а звуть щипаку...
3. Сонце глянуло в кімнату,
Зацвірінькали пташки.
- Годі спати! Годі спати!
Прокидайтесь, малюки!

Відповідь: 1. Комар. 2. Рак. 3. Ранок.

1. Сам не біжить, а іншим
стояти не дозволяє.
 2. Повна хата горобців, та
нікуди вилетіти.
 3. Не гавкає, не кусає, але і в
хату не пускає.
- Відповідь: 1. Мороз. 2. Гарбуз.
3. Замок.



Система вправ для корекційної роботи з подолання дислексії

Для того, щоб дитина своєчасно, правильно і швидко навчилася читати, вона має правильно говорити. У письмове мовлення, тобто в читання і письмо, переноситься усне мовлення. Під час спеціального навчання (робота з логопедом) необхідно докласти зусиль, перш за все, для виправлення помилок в усному мовленні з тим, щоб допомогти дитині оволодіти письмовою мовою.

Водночас робота над усуненням розладів читання має свої особливості. Вона продовжується і під час розвитку зорового сприймання:

1. Спочатку пропонуються малюнки, на яких треба знайти відмінності.
2. Пропонують безліч предметів, які треба назвати.
3. Назвати предмети в контурному, перевернутому вигляді, малюнки, коли одні предмети накладаються на інші.

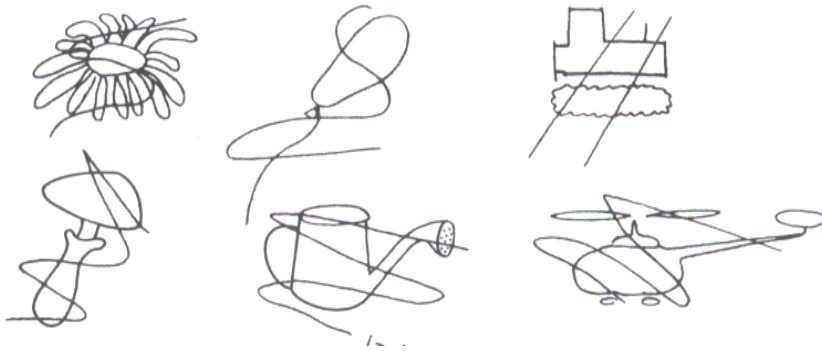
Знайди відмінності



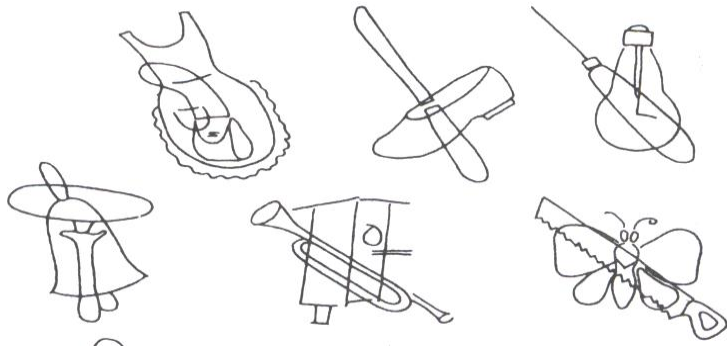
Що намальовано?



Назви предмети



Що бачиш?



3 2 4 5 1
С и л а ч

3 4 2 1 5
С т у п а

3 2 4 1 5
ч о в н и

5 3 4 2 1
о с л и к

1 2 5 3 4
в і к н о

3 2 1 4 5
л и п к а

«Читалочки – переставлялочки»

Перестав склади місцями і прочитай утворені слова

но – ра
ка – бан
тро – хи
тра – ва
ко – мар
ла – пи
на – ша

ра – ма
ли - -па
ма – ла
ти – ша
си – ро
на – каз
рі – па

ло - сі
сі - ли
ло - ви
ди - во
чай - ка
ко - миш
ли - ни

«Що не так?»

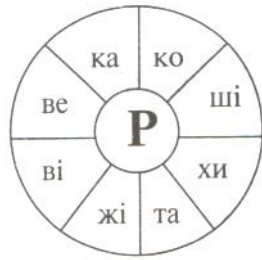
(на розвиток логічного мислення)

За пеньком сховався лис,
Тільки видно куций хвіст.

Жаба знищує комах.
Значить, це корисний птах?

Чисті в Хрюшки вушка, рильце,
Хвостик, ніжки, спинка, крильця.

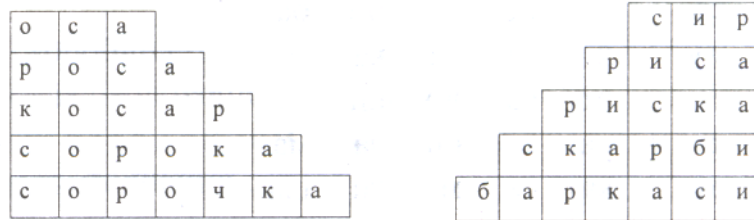
Кіт притих і ледве дише,
Небезпека: поруч миші!



« Сходи – читалочки»

(для розвитку уваги)

Зійди сходами, яка буква з'явилася?



«Піжмурки»

Знайди слова, що «сховалися»

У книга о п с і т л і с к а р в е р б а с х а
 Р г о д о р о г а о с з е м л я д у н і ч о і г у
 І щ а с т я ц у м а т и с ш н е б о в і м і о п о
 П р в і т р я х ц т с л о в о о с о н ц е м

«Читалочки – анаграми»

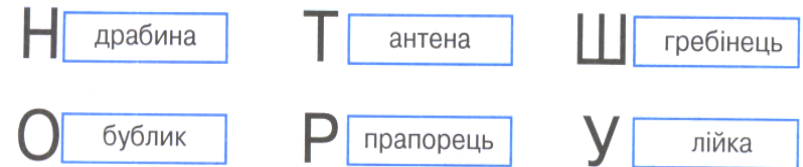
3 4 5 6 2 1
глобус

5 4 3 2 1 6
голова

1 4 5 2 3
злива

Далі робота починається на рівні літер. На етапі ознайомлення із конкретною літерою треба показувати, як цей звук вимовляти і як його графічно позначити, знайти серед інших. Щоб діти краще засвоїли графічне зображення, можна застосовувати літери наждачного або оксамитового паперу, викладати їх з паличок, із природного матеріалу (шишки), виліплювати із пластиліну різного кольору.

Що нагадує буква?



Яка буква зображена правильно?



Чим різняться букви?

П-Ц Ш-Щ В-Б
 В-З С-Є Д-Л

Назви перекреслену букву

Є З Щ Г Ш Х А С У Ж
 Ш Ч Ж Ф М Б Е Я Ю

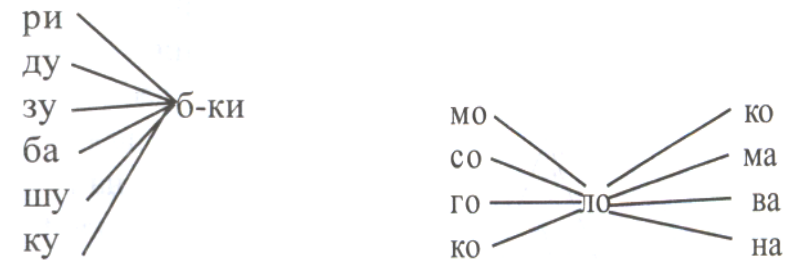
Виділи букви, накладені одна на одну

С Ч Х Д Ж Ч
 Є Б У Б Х В

Го ло ва
 Со ба ка
 Ко ро ва
 Со ло ма
 Га зе та
 По ра да

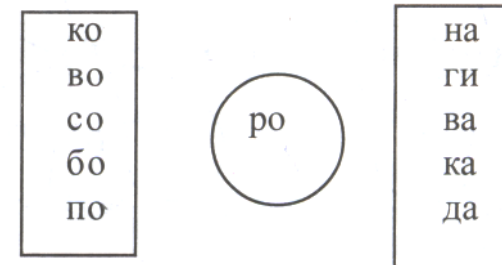
«Читалочки – з'єдналочки»

(Для розширення площі зорового сприймання і нарощування темпу читання)



«Читалочки – складалочки»

(для розширення площі зорового сприймання, розвитку осмисленого читання, процесів мислення)



мають навчити дітей співвідносити звук і фонему, фонему і букву, а відтак читати цілими словами.

Акрівірії

Рожеві щічки Яка гарненька,
А губки, як мак. Невеличка,
Як звать її, як? А очі, як криничка.

Скатертиною все застилає,
На полях намети намітає,
І така холодна ця пора,
Гадаєте, їй рада дітвора?

Люди в цю пору засмагають
І рвуться ближче до води,
Тепло приємне відчують
О цій порі майже завжди

«Веселі читалочки»

Читалочки - розширялочки

(для розширення площі зорового сприймання)

За·пах
 Пі · сок
 Си · лач
 Са · док
 Лі · сок
 Бу · ряк
 Па · вук
 За · вод
 Ди · ван

З яких букв узяті елементи?

⊃ П Б Х З Н
┌ Т К Ю Д В

Потім пропонують таблиці складів. Треба починати з обернених складів. Вони легші за прямі. Далі – слова з одним закритим складом.

			П		
ап	оп	уп	ип	еп	іп
			Б		
аб	об	уб	иб	еб	іб
			Т		
ат	от	ут	ит	ет	іт
			Д		
ад	од	уд	ед	ид	ід
			С		
са	со	су	се	си	сі
			З		
за	зо	зу	зе	зи	зі
			Г		
га	го	гу	Ге	ги	гі
			К		
ка	ко	ку	ки	ке	кі

Односкладові слова із закритим складом

Сук

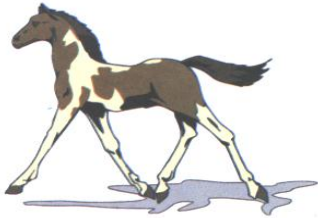


рак – рік
цап – ціп
лис – ліс
сон – син
тон – тин

сік



Двоскладові слова з відкритими складами



Ло – ша

Хата – вата – дата

Ра
Ла → МА
са

рана
шана

каша
наша

тара
фара

каса
маса



Пив – пила – пили
Лив – лила – лили



Метаграми — це загадки, в яких задані слова відгадують за ознаками, сформульованими у стислому віршованому тексті, де заміна вказаних букв змінює поняття слова.

Анаграма – це слова з одних і тих же букв, але які означають назву різних предметів. Перестановкою букв чи складів отримуємо нове за своїм значенням слово. Це активізує мислення і читання.

Шарада – загадка, в якій загадане слово розподіляється на кілька частин. Кожна частина слова (часто це склади) відгадується окремо, а закінчується шарада поясненням (відгадкою) цілого слова. Перед прочитанням шаради вчитель проводить бесіду для актуалізації уявлень, пов'язаних зі змістом шаради. Вони побудовані на основі поділу слів на смислові блоки, які часто співпадають зі складами слова, тому вони сприяють закріпленню навиків складового аналізу слів. Якщо поділ слова для складання шаради не цілком співпадає із поділом слова на склади, потрібно після розгадування шаради провести повний складовий аналіз слова – відповіді.

Акрівірш – вірш, написаний так, що початкові букви рядків, прочитані зверху вниз, утворюють слово чи навіть словосполучення. Використання акровіршів допоможе педагогам розвивати у дітей слухову, зорову пам'ять, уяву, образне мислення, виробляти навички звуко – буквенного аналізу і синтезу слів, удосконалювати техніку читання віршованих творів,

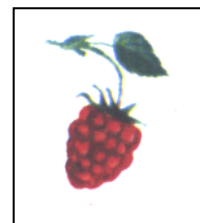
Така система вправ розвиває слухові і слухомовно рухові уявлення для вироблення умінь сприймати складові елементи мови, робити звуковий аналіз і синтез, встановлювати правильні взаємозв'язки між звуками і буквами, збагачувати і уточнювати словник.

Ігрові форми навчання читання

У роботі з навчання грамоти дуже важливий вибір методів навчання. Застосовувати можна різноманітні методи, але головним є все ж таки гра як провідна діяльність. Ігрові форми на уроці читання – це найважливіший шлях залучення дітей до навчання читання. Виникаючи у цікаві ігрові форми зі словесним матеріалом, учні не помічають, як у них формується цілий ряд дуже важливих операцій, які лежать в основі читання. Оволодівши ними, вони невимушено, легко і швидко навчаються читати. У вчителів виникає питання, яка саме навчальна діяльність вважається ігровою формою навчання? Якщо у навчальній діяльності, зокрема у навчанні читання, присутній елемент загадки, який інтригує дітей, стимулює їхню творчість, або елемент руху, то вона є ігровою формою навчання читання. Серед таких форм виділяють ігри типу акровіршів, кросвордів, анаграм, метаграм, ребусів, шарад.

Ребус – це загадка, в якій слово або речення зашифровані за допомогою малюнків, букв або знаків. Особливістю розв'язання ребусів є те, що воно проводиться під керівництвом учителя, який своїми запитаннями спрямовує міркування учня у потрібне русло.

Трискладові слова з відкритими складами



Ма-ли-на

зо
до -
бо

↳

ЛОТО

година – родина

ворота – ворона

калина – малина

корито – копито

салата – салака

гадала

дарити

манити

водити

падала

забити

марити

возити

тужити – тушити

мирити – милити

Двоскладові слова з двома закритими складами

Каш – тан

а – а

байкар

баштан

вантаж

капкан

паркан

бархан

а – у

гарбуз

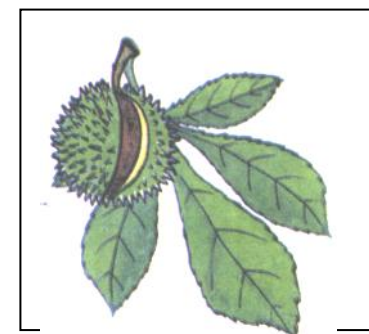
кактус

капшук

картуз

пастух

чаклун



Трискладові комбінації з відкритими і закритими складами

Щітка – щіточка

вудка - вудочка

шапка – шапочка

чашка - чашечка

казка – казочка
дудка – дудочка

шишка - шишечка
риска – рисочка

Слова з чотирма відкритими складами

Ви -
До -
за -
при -

ВОЗИТИ

	робити		
виробити	заробити	доробити	поробити
	питати		
випитати	запитати	допитати	напитати
	кидати		
викидати	закидати	докидати	накидати
	казати		
виказати	доказати	наказати	показати

Склади і слова з йотованими голосними.

Апостроф у кінці складу

маївка вибоїна солов'ї пір'іна
гай – гаї

Моя ялинка. Моя сім'я.
Моє яблуко. Моє ім'я.
Мої конвалії. Мої обов'язки.

Обернені склади і слова з м'яким приголосним у кінці складу

Н



о – лень

тінь – лінь пень – день – дзень
липень – лишень дань – день
серпень вересень жовтень
будень зелень кусень півень
осінь гусінь камінь
повінь

Прямі склади і слова з м'яким приголосним в середині складу

купувати – купівля
ночувати – ночівля
будувати – будівля
торгувати – торгівля
заготовляти – заготівля

Футляр, земляк, боляче, валянок, ділянка, зіллячко, коляска, телятко, вугілля, петля, надпиляти, гуляти.



о – ку – ля – ри

Збіг приголосних на початку складу

пр
пра – пор
праця працювати
працьовитий
працівник працівниця



правильно
праворуч
прожогом
проїздом

направо
напролом
напроти
напрочуд